

Centre Interpretació de la plana d'Urgell - Vallverd

Mascañà

Ni aigua per veure ni un arbre per fer ombra

Projecte d'exposició

Autor: Jordi Clariana Maurel / 360LAB

15 de juliol de 2020

Promotor: Diputació de Lleida. Carrer del Carme, 26 25007 Lleida NIF: 2500000A

FINANÇAMENT: Aquesta operació es va presentar, i va estar seleccionada, a la convocatòria per a seleccionar operacions de les entitats locals susceptibles de cofinançament pel PO FEDER de Catalunya 2014-2020, eixos prioritaris 4 i 6, d'acord amb l'Ordre PRE/105/2018, de 2 de juliol (DOGC núm. 7658, de 6 de juliol) Per tant, el 50% de l'objecte d'aquest contracte es cofinançat pel Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER) de la Unió Europea, en el marc del programa operatiu FDER de Catalunya 2014-202, objectiu d'inversió en creixement i ocupació.

Generalitat
de Catalunya

Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional

1. Presentació

Ni aigua per beure, ni un arbre per fer ombra. Aquesta frase defineix perfectament el territori que servirà de marc per aquest projecte museogràfic; una terra eixuta, difícil de tractar i completament dependent d'una climatologia que no sempre era benèvola amb els seus habitants. Anomenada per moltes generacions com "el clot del dimoni", renom que ens fa pensar que la vida en aquests indrets no era pas fàcil pels seus pobladors.

Aquesta terra ocupava la Catalunya nova, l'espai comprés entre els contraforts Segarrencs, la serra d'Almenara, els contraforts Garriguencs, i delimitada a l'oest per l'horta del riu Segre. Avui en dia parlaríem de les comarques del Pla d'Urgell, part de l'Urgell, les Garrigues i del Segrià.

Però era una terra amb bones condicions pels conreus de cereals i cultius de secà, i això va fer que al llarg de la història es formessin diferents assentaments humans, sempre a prop dels cursos d'aigua que travessaven la plana d'est a oest. El fet històric que marcarà la diferència en aquest territori serà l'arribada de l'aigua amb el projecte del canal d'Urgell, però aquesta és una altra història, la nostra se centra en aquells valents avantpassats que feren casa seva d'aquelles terres, i que amb molta perseverança i esforç varen aixecar assentaments, i varen treballar els seu conreus.

Un recorregut al llarg de la història d'uns paisatges naturals que s'han vist transformats per l'acció de l'home amb el pas del temps, un territori que ocupa gairebé 1000 km² i que avui en dia podem trobar ben delimitats pel rec del canal d'Urgell.

**Generalitat
de Catalunya**

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

2. Justificació

El coneixement dels orígens i la seva interpretació ha estat des de sempre un element indispensable per tal de forjar un sentiment d'identitat i d'arrelament a un territori. En el cas de la Plana d'Urgell, és prou conegut que l'arribada de l'aigua va suposar una transformació social, econòmica i paisatgística, que va permetre el desenvolupament i prosperitat de tot aquest territori, que fins aleshores alguns havien descrit com a "clot de l'infern", en al·lusió a l'escassetat de recursos que hi havia i les dificultats de la seva gent per tal de tirar endavant. Tanmateix, la Plana d'Urgell era viva i els nostres avantpassats van adaptar-se a les condicions naturals, històriques i socioeconòmiques amb molta perspiciàcia. De fet, són aquestes condicions de la Plana d'Urgell i el marc històric fins a l'arribada de l'aigua, un aspecte molt desconegut per a molta gent. Sense oblidar el referent que va ser l'antic Estany d'Ivars i Vila-sana, que ja existia abans de l'arribada de l'aigua dels canals d'Urgell i que tenia un aspecte i característiques molt diferents del que ara coneixem.

Els pobles de la Plana d'Urgell, i això suposa una bona part del que es coneix com a Catalunya Nova, han de conèixer i donar a conèixer quin ha estat el seu passat per tal de poder sentir-se més identificats amb el territori on es troben. Per aquest motiu és especialment interessant que un projecte com el que aquí es planteja, de creació d'un Museu i Centre d'Interpretació de la Plana d'Urgell i l'Estany d'Ivars abans dels Canals, pugui reeixir i més actualment que es donen unes condicions històriques de recuperació d'identitat i de referents territorials.

**Generalitat
de Catalunya**

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

En relació als continguts:

- Donar a conèixer la història de la plana de l'Urgell.
- Identificar el paisatge característic de la zona de secà
- Abordar els orígens geològics de la plana, així com avançar en el coneixement envers el funcionament dels assentaments humans al llarg dels temps.
- Establir unes bases científiques sòlides per a l'estudi i comprensió d'aquest territori.
- Situar els moments històrics que han contribuït a transformar el territori i procurar conèixer les causes i dinàmiques econòmiques i socials que ho van propiciar.

En relació al públic visitant:

- Oferir una exposició oberta i assequible a tots els públics, que desperti l'atenció i ajudi a consolidar conceptes.
- Crear diferents nivells de lectura que possibilitin la convivència d'interessos i expectatives diverses.
- Arribar al nombre més gran possible de col·lectius, institucions i particulars que sentin interès pel coneixement de la història del Pla d'Urgell.
- Fomentar una actitud participativa que impliqui la descoberta de la nostra història.

**Generalitat
de Catalunya**

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

En relació als mitjans museogràfics:

- Elaboració d'un discurs museològic comú: "La plana de l'Urgell més enllà del clot del dimoni", materialitzat en diferents formats adequats a la mateixa idiosincràsia dels espais que han d'acollir l'exposició al Centre Cultural de Vallverd.
- Optimització dels recursos a partir de la creació d'un circuit interpretatiu dins del mateix espai. L'objectiu és donar a conèixer una exposició que aborda una temàtica de gran rellevància per a la comprensió de la nostra pròpia història i que pot ser de l'interès de molts col·lectius.
- L'oferta ha d'incloure, per tant, un dossier en format digital adreçat als centres escolars i associacions culturals de tota Catalunya amb el qual es crearà una eina per difondre els continguts de l'exposició.

**Generalitat
de Catalunya**

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

3. Característiques tècniques

L'exposició està pensada per ocupar la planta superior del Centre Cultural de Vallverd, un espai diàfan que manté la mateixa estructura de les antigues escoles de la població, i que permet fer una distribució dels diferents elements expositius adaptant-los al discurs establert.

A partir d'un únic projecte museològic fonamentat en la història de la plana de l'Urgell, es proposa la utilització de diferents recursos expositius per tal de desenvolupar tota la narració expositiva, la combinació d'impressions de vinil sobre les diferents parets, la creació d'un espai d'exhibició utilitzant el terra de la mateixa sala, la creació d'elements tridimensionals que ocupin l'espai i puguin anar suspesos del sostre.

Pel que fa als diferents àmbits de l'exposició, es preveu la creació de mòduls de fàcil muntatge que permetin la seva adequació als diversos espais receptors i que, al mateix temps, aportin una visió moderna de lectura més fàcil.

L'exposició es vol posar a l'abast aquest 2020, per tal de donar a conèixer aquest important aspecte de la història del nostre país a partir d'un muntatge expositiu rigorós en el seu contingut i ambè en la seva exposició.

4. Concepte museològic

4.1.- Enfocament de la temàtica

Aquest projecte té com a objectiu primordial mostrar els fets i les característiques més importants que han transformat aquest territori al llarg de la història.

Hem establert diferents àmbits expositius per donar coherència a tot el discurs museogràfic.

Els diferents àmbits serien:

- Territori plana de l'Urgell.
- El paisatge biofísic.
- Cronograma.
- El gran plànol interpretatiu.
- La Tapia, principal material de construcció.

El primer àmbit que cal presentar a l'espectador que ens visita, és l'abast del territori on es desenvolupa aquesta narració, i com es delimita un espai que ha servit d'escenari d'innombrables històries. Una d'aquestes històries que volem incloure en aquest punt és la del topònim Mascançà, parlant del seu origen i la seva evolució.

Generalitat
de Catalunya

Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional

En el segon àmbit, cal fer esment del passat geològic de la Plana de l'Urgell, fent valdre els diferents ecosistemes i presentant la variada climatologia que han transformat aquest territori. Cal remarcar la importància dels diferents cursos fluvials que recorren tota la plana i els estanys endorreics que varen ser agents claus al llarg dels anys.

L'àmbit cronològic observat abraçaria des dels antecedents de la Plana, aproximadament 2.200 a.n.e., fins a les darreries del s. XIX, per bé que es centrarà l'atenció en l'època medieval i moderna, abans de l'arribada de l'aigua amb els canals d'Urgell.

El mapa interpretatiu és una gran eina per situar els fets històrics i per ubicar-los geogràficament.

I per últim pensem que el sistema constructiu de la tàpia, present al mateix espai, és prou rellevant per completar el coneixement dels recursos naturals d'aquesta plana.

4.2.- Pla de continguts

En funció de tot el descrit, l'exposició comprendrà quatre àmbits principals, precedits per una secció introductòria i completats per una secció que marcaria el punt més destacat de l'exposició. Aquesta darrera és la incorporació d'una gran superfície situada al terra d'una part de la sala, on es mostrarà el territori i els seus principals punts d'interès, destacant alhora els esdeveniments rellevants de la seva evolució al llarg dels anys. Per últim, pensem que és important parlar del sistema de construcció més estès pel territori, i encara visible en molts indrets de la plana; parlem de la tàpia. El mateix espai disposa d'unes parets fetes amb aquest material on proposem incloure aquesta explicació. Naturalment, aquests cinc àmbits poden ser més o menys amplis, depenent de les disponibilitats i del major o menor accent que vulgui donar-se a cadascun dels aspectes contemplats. També són provisionals els títols donats a cadascun d'ells; tornem a repetir que el nostre propòsit és explicar l'itinerari conceptual de l'exposició.

**Generalitat
de Catalunya**

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

1. El Pla d'Urgell

L'objectiu fonamental d'aquest àmbit introductori (simple pòrtic a l'exposició) seria mostrar les dades fonamentals de la ubicació geogràfica del Pla d'Urgell, limitada a l'est pels contraforts de la Segarra i l'Urgell, al nord per la serra d'Almenara, al sud pels contraforts de Les Garrigues i a l'oest per l'horta del riu Segre. Ocupant una superfície de gairebé 1000 km², que té un suau descens, des dels últims repeus segarrencs en una direcció d'est a oest, perdent una cota d'entre 200 i 400 m fins arribar al riu Segre. En aquest mapa de situació, pensem en un ortofotomapa del territori on caldrà ubicar les poblacions de la plana, els accidents geogràfiques més importants i els cursos d'aigua que han transformat aquest territori al llarg dels anys.

Mascañà, aquest és un topònim important en aquesta història, i pensem que val la pena dedicar una part de l'exposició del centre d'interpretació del Pla d'Urgell a fer-ne esment. Mascançà dona nom al terme de la plana, i té un recorregut al llarg de la història que el fa molt interessant, ajudant a introduir al visitant en el trajecte transformador del territori. És important donar a conèixer les modificacions que ha sofert el topònim, per entendre la seva evolució.

Aquestes dues peces de l'exposició ens han de servir per situar a l'espectador en el territori i per fer un primer apunt de l'evolució històrica que ha sofert la plana de l'Urgell. Alhora que donarem la importància que es mereix al topònim Mascançà que durant uns quants segles ha estat la denominació d'aquesta plana.

2. El Paisatge biofísic

Aquest serà un espai de l'exposició dedicat a presentar la geologia, la climatologia, els ambients estèpics, els cursos d'aigua i les llacunes que ens ajudaran a fer una síntesi de l'evolució biofísica del territori urgellenc.

Cal iniciar el discurs narratiu fent esment a la geologia del territori: donar a conèixer que fa unes desenes de milions d'anys, al llarg del terciari i començament del quaternari, la Depressió Central Catalana estava ocupada per un mar interior. En aquest mar desaiguaven diferents rius procedents dels Pirineus i de l'antic massís Catalano-Balear. Aquests corrents d'aigua dolça aportaven al mar interior importants masses d'arrossegalls calcaris que formaren importants gruixos de sediments. La lenta dessecació de les aigües va comportar la precipitació de sals dissoltes, deixant importants dipòsits de guix, salts, clorurs sòdics i potassa al centre de la conca.

Un altre aspecte a destacar en aquest àmbit és el de l'extrema climatologia.

Hiverns molt freds amb importants gelades, i sobretot amb la presència de la boira que aporta un grau important d'humitat a la zona. Els períodes de primavera i tardor a les planes interiors, aïllades de la influència del mar per les serralades del Sistema Mediterrani i on té poc efecte el caràcter humit dels vents marítims. Per això la pluviositat és escassa (entre 350 i 400 mm/any) i a més poc regular, tot i això cal esmentar que es poden produir grans rubinades, que al llarg dels segles han contribuït a transformar el territori de la plana. Els estius on les temperatures s'enfilen fins a punts on es fa molt difícil la vida. Això propicia la catalogació de tota la plana com un espai estèpic, un territori de secà que els humans hauran d'interpretar correctament per tal de poder sobreviure en aquestes condicions.

Per últim cal destacar els cursos fluvials que travessen tot el territori, i les llacunes endorreiques que eren presents a les petites depressions de la plana. Els cursos del riu Sió, Ondara, Corb, Femosa i Set són els més importants de la plana que recorren d'est a oest i que desaigüen al Segre, però cal destacar que no tenen un cabal constant i que en alguns punts de la plana arriben a perdre's en les capes freàtiques inferiors, fent difícil la seva explotació.

Un altre tema sorprenent per als viatgers que visitaren aquestes terres enmig de paisatges estèpics eren els estanys i les basses naturals, àrees humides que es formaven en zones àrides amb terrenys poc drenats i impermeables. Un d'aquests espais que pràcticament tenia aigua tot l'any és l'estany d'Ivars i Vila-sana, una zona humida que ja es troba reflectida en les primeres cartografies existents que inclouen la corresponent toponímia.

3. La plana al llarg de la seva història

Aquest àmbit el proposem en forma de cronograma, per tal d'explicar quin ha estat el recorregut de l'ocupació humana del territori.

3.1 Els primers pagesos del pla a l'edat de pedra

El poblament de les comarques de la Catalunya de ponent, des de la prehistòria ha provocat l'aparició d'estratègies de subsistència, formes de vida i organització del territori ben diferents. Així podem trobar fins i tot indicis d'assentaments a l'aire lliure situats a les planícies i a prop dels diferents cursos d'aigua.

Trobem els primers pobladors de la plana entre el període (2200 - 1700 a.n.e.). Llurs assentaments eren construïts amb materials peribles i situats en zones amb presència de llacunes endorreiques, en espais planers i agrícolament rendibles. Aquesta dinàmica es mantindrà durant les primeres etapes de l'edat de bronze (1700 - 1100 a.n.e.). Durant aquesta etapa es colonitza la plana en diferents assentaments, i s'inicia una ocupació generalitzada d'aquest territori, sempre tenint en compte la utilització dels sòls més aptes pel conreu dels cereals. Una agricultura basada en ordi vestit, blat nu i espelta bessona, lleguminoses (llenties i pèsols), mill i lli i la

recol·lecció de llentiscle, móra, gerd i vinya silvestre. Tot això combinat amb les pràctiques ramaderes de l'època i amb la caça, per tal de complementar la dieta amb aportacions càrniques.

3.2 El primer poblament històric: el món iber-ilergeta

Al llarg dels segles VII i VI a.n.e. el territori experimenta de forma lenta i gradual unes transformacions, durant l'aparició del món Ilerget. Aquest és un moment d'expansió, s'estableixen relacions amb el món colonial Fenici i amb el món Foceu emporità. Es construeixen nous assentaments en turons elevats i amb estructures més complexes, alliberant les terres planes per dedicar-les als conreus més extensius de cereals. Així naixien assentaments com el Molí d'Espígol o els Vilars d'Arbeca, uns nuclis que no destaquen per la seva excessiva preocupació per temes defensius, tot i què apareixen les primeres muralles, torres de vigilància i fossats. El més destacat d'aquests assentaments eren la planificació urbanística, la construcció de sitges per emmagatzemar els cereals i la construcció de basses i cisternes per la recollida d'aigua.

És connecta el territori de la plana interior amb la costa, utilitzant principalment el corredor de la vall de l'Ebre, això incentiva el comerç dels productes agrícoles, com els cereals, l'oli i el vi, i genera també un intercanvi cultural.

Gràcies a la capacitat productiva d'aquests poblements apareixen el poder polític i es desenvolupa tota una capacitat artesanal.

Una època de la història on la plana de l'Urgell comença a ser productiva i a estar organitzada al voltant de l'explotació agrària i ramadera de la terra.

3.3 La romanització

L'expansió de l'imperi Roma pel Mediterrani portarà uns nous protagonistes a la plana de l'Urgell, en un primer moment els ibers estableixen diferents aliances amb els cartaginesos i els romans, amb l'objectiu d'intentar mantenir la independència ilergeta i desestimar la submissió de Cartago i Roma, però el canvi lent i progressiu ja està en marxa, i finalment la civilització ibèrica tendeix a desaparèixer. L'eficaç conquesta d'Hispania, de 218 a 19 a.n.e., completa el procés de Romanització del territori.

Els ilergets més romanitzats juntament amb els nous pobladors nousvinguts obtenen la ciutadania romana i tenen accés a la nova distribució de terra. És en aquest moment que els pobladors indígenes abandonen els assentaments enlairats per traslladar-se a la plana urgellenca per tal d'iniciar un procés de producció agrària que esdevindrà molt important amb el pas del temps.

Per influència de la cultura romana, aquells assentaments es van convertir en colònies romanes o en noves ciutats: com la vila romana del Mas d'Estadella (Vilagrassa) i Torreneral. Aquesta última, va ser els primers vestigis habitats del què avui coneixem com el Castell del Remei.

Les viles eren autèntiques cases de pagès dedicades a l'explotació agrícola que destacaven, tant per la seva estructura arquitectònica com pel seu mobiliari, deixant petjada de la civilització romana a les zones rurals, que des del s. II aC. es van començar a estendre, principalment per les planes properes al litoral, arribant també a la Catalunya central i les planes de Lleida.

Una d'aquestes viles era Torreneral, actualment l'espai que ocupa el Castell del Remei, on s'han trobat restes arqueològiques que ens indiquen l'existència d'un assentament romà a la zona i de la importància de la via de comunicació que connectava l'actual Agramunt i Castellserà, seguint cap a Vallverd fins a l'encreuament del Poal a Ivars d'Urgell.

Fins a l'arribada dels romans els cultius estesos per la plana de l'Urgell eren principalment els cereals, l'olivera i la vinya; si bé la presència d'aquests tres elements bàsics de l'agricultura mediterrània es pot documentar de molt antic, cal admetre que no es van

generalitzar a Catalunya fins a l'arribada dels romans. El comerç romà va aconseguir transformar l'economia de la zona, i va propiciar la construcció de les diferents vies romanes que travessaven tot el pla.

3.4 Gots i musulmans

Amb la desintegració de l'Imperi Romà la plana de Lleida quedarà ocupada pels gots que durant els següents segles seran els encarregats de la transformació i explotació de tot el territori.

Aquest període es va prolongar fins a la conquesta dels àrabs, provocant un èxode de les tribus visigodes cap a les valls dels Pirineus, on varen buscar refugi.

Cap a l'any 716 Musa des de Saragossa va conquerir Lleida i les valls del Segre, començava així un període d'ocupació de l'Urgell que es prolongaria quatre-cents anys. Cal destacar d'aquest període la creació d'infraestructures de rec utilitzant els cursos fluvials disponibles al territori, fent un esment especial a la séquia d'Anglesola aprofitant les aigües del riu Ondara. També són molt importants d'aquella època l'aparició de les Almunies, que eren assentaments lligats a la producció agrícola, i que constituïen un centre de poder en aquella època.

Cal destacar les aportacions que ens va deixar el cronista i geògraf Àrab Al-Himyari.

"Larida és una ciutat antiga que fou edificada al costat a la vora del curs del riu Shikar (Segre) que ve del país de Gillikia, d'aquest s'extrauen partícules d'or pur. La ciutat domina una extensa plana anomenada Mashkican (Mascançà). Té un territori fèrtil, encara que la regió veïna sigui força estèril, posseeix nombrosos jardins i fruits en abundància i és famosa pels seus cultius de lli, molt abundants i que exporta a totes les regions de les marques. Al pla de Mascançà, hi ha nombrosos cultius, granges i terres de pastura. Cada granja té una torre o refugi subterrani, on es protegeixen els pagesos en el cas de necessitar-ho."

Cal destacar que entre els segles X i XI els territoris de la plana del Mascançà eren terra de frontera, on s'alternaven temps de pau i temps de conflictes entre els sarraïns que ocupaven la plaça de Larida i Balaguer i els comtes de Barcelona i de l'Urgell, aquesta circumstància provocà un gran despoblament de la plana.

3.5 Temps d'església, comte, cavaller i serf

La conquesta de la plana de Mascançà (nom que tenia la plana en aquella època) es va produir a partir de mitjans del segle XI, en el marc d'una competència territorial entre el comte de l'Urgell i el de Barcelona, ja que el dos volien expandir i refermar el seu domini en aquests territoris.

Entre els anys 1050 i el 1080, es va articular el territori conquerit a partir d'una xarxa de castells, entre els quals destaquen, per la seva proximitat a l'Estany d'Ivars i Vila-sana, els de Barbens, Castellserà, Ivars, Linyola, Montalé, Montsuar, Terròs, Tornabous i Vallverd. De fet l'ocupació del territori de tot el pla del Mascançà es va articular a través de castells termenats, és a dir, espais ben definits territorialment i articulats al voltant d'una fortificació. En un segon moment, per tal d'organitzar defensivament el territori i estructurar-ne l'explotació agrària, el terme es va subdividir internament en unitats menors: les quadres.

En un altre ordre de coses, aquest procés pel qual es va articular i estructurar el territori conquerit va tenir dos moments diferenciats: primerament es va produir un repartiment senyorial del territori a través de les concessions i donacions que efectuaren els comtes als diferents cavallers i senyors que els havien ajudat en la conquesta, i seguidament va tenir lloc el procés de colonització de l'espai, amb població nova de diversa procedència.

Cal fer esment que en aquell moment de la història trobem referències de l'Estany d'Ivars i Vila-sana. El primer document conegut on apareix citat pròpiament "l'Estany d'Ivars" ("stagno de Ivarç") és del 1375, quan el comte-rei Pere III el Cerimoniós va infeudar tots els drets que tenia sobre la sal de l'estany al comte Pere II d'Urgell. Aquest document dóna també la primera dada sobre l'explotació de la sal.

A principis del segle XIII, en virtut de tot el que hem anat veient en l'apartat precedent, el territori de l'Estany d'Ivars i Vila-sana vivia un procés de consolidació de la repoblació i la reorganització de l'espai conquerit; el qual es va articular a través d'una xarxa de castells termenats, en el si d'una societat plenament feudal.

D'una banda, en l'àmbit de les comunicacions, cal destacar —a més de la xarxa local de camins que articulaven i connectaven els diferents assentaments d'aquest sector del pla del Mascançà— la principal via de comunicació que connectava Barcelona i Lleida, seguint un itinerari antic que passava relativament a prop de l'estany d'Ivars i Vila-sana.

D'altra banda, els rius Corb i, el seu afluent, l'Ondara eren els corrents naturals d'aigua que discorrien —amb cabals intermitents— per aquesta zona; la qual estava marcada —com en l'actualitat— per l'escassa i estacionalment irregular pluviositat.

La realitat senyorial i jurisdiccional de l'estany d'Ivars i Vila-sana, però, va experimentar un canvi formal molt important al segle XV, ja que va esdevenir una entitat territorial, senyorial i jurisdiccional indivisa i diferenciada. Tot i què aquest canvi no es constata documentalment fins al 1431, creiem que va esdevenir després de la incorporació del comtat d'Urgell a la Corona Catalano-Aragonesa, ja que el rei Ferran I d'Aragó va donar les salines d'Ivars en lliure i franc alou a Guerau Alemany de Cervelló el 1414. Amb això, a més, es concedia l'estany i l'explotació de la sal de forma unitària. En aquest context, la titularitat senyorial de l'estany va anar canviant de mans d'ençà del 1414; fins que, el 1431, va ser comprat (juntament amb totes les seves rendes, drets i pertinences i la jurisdicció criminal i el mer i mixt imperi) pel Capítol de la Seu d'Urgell.

Altrament la Baronia de Bellpuig fou una jurisdicció feudal concedida el 1139 pel comte Ramon Berenguer IV de Barcelona a Berenguer-Arnau d'Anglesola, senyor de Verdú. La baronia inicialment compregué els llocs de Bellpuig, Sant Martí de Maldà, Vilanova de Bellpuig, Seana, Castellnou de Seana, Golmés i les Quadres de Montperler, i els Eixaders. En el segle XV la baronia comprenia també els llocs d'Utxafava, Linyola, la Cendrosa i els castells o partides de Bellestar i Almassor.

La baronia restà en mans dels Anglesola, un dels llinatges més antics de l'aristocràcia militar catalana, els quals foren barons de Bellpuig fins a la mort de Ramon d'Anglesola, senyor de Bellpuig i vescomte de Vilamur, el 1386, el qual morí sense descendència.

Entre els segles XI i XVI el territori del Pla d'Urgell passa a ser dominada per l'influència del monestir de Poblet en detriment de la dels monjos benedictins del Monestir de Gualter.

Aquesta rivalitat entre les dues comunitats, benedictins i cistercencs, s'inicia amb la creació al segle XI del monestir de Gualter, que no passarà mai de ser un priorat. És el comte Ermengol IV de l'Urgell qui impulsa la creació del monestir dedicat a Santa Maria amb la sessió de territoris al voltant de Torreneral i amb les aportacions econòmiques per fer realitat el projecte.

Per altra banda, un cop conquerida la terra de ponent als sarraïns, el comte de Barcelona Ramon Berenguer IV impulsa la creació del Monestir de Poblet l'any 1150. L'objectiu serà repoblar els territoris i organitzar la seva gestió agrària i ramadera; és ben sabut que els monjos cistercencs són molt hàbils en aquestes qüestions.

Comença així una expansió de Poblet que durant els següents segles, anirà ampliant la seva àrea d'influència, adquirint i gestionant un ampli territori de l'Urgell. L'entorn de Torreneral, que des dels inicis ha estat sota la influència dels monjos benedictins de Gualter, és veurà sotmès a més pressió territorial a mesura que el gran poder de Poblet es va estenent per tot el pla. Un problema que al llarg del segle XVI genera un gran nombre de pleïts i enfrontaments. L'any 1593 les propietats i les rendes de Gualter passen al recentment creat Bisbat de Solsona, que marcarà una nova etapa en la relació entre els dos poders eclesiàstics, no necessàriament plàcida.

3.5 Temps del burgès, l'hisendat local i el pagès lliure

Els habitants de la plana de l'Urgell no estaven contents amb les exigències i les rendes que el demanaven els bossaders de Poblet. Això va provocar moltes queixes per part de pagesos i els parcers que conreaven les terres. En aquestes condicions de gestió de les terres de

conreu i pastura de la plana, es va arribar fins a l'entrada del segle XIX, on es va produir la desamortització eclesiàstica preparada pel ministre d'Hisenda, Juan Álvarez Mendizábal, fet que va provocar el canvi de titularitat de les terres de mans dels poders eclesiàstics a mans de la burgesia, en bona manera. La hisenda local té gran dependència de la venda de les propietats desamortitzades de l'església. Aquesta dependència provoca una relació tancada entre dues parts, la hisenda i els burgesos que tenen la predisposició d'apropriar-se de grans quantitats de terreny, tenint accés a informació privilegiada sobre les taxacions, i disposició econòmica per poder materialitzar les diferents operacions de compra. Així és com es va incorporar un patrimoni extens del territori a uns pocs individus, deixant exclosos a petits i mitjans arrendataris en la majoria dels casos. Durant el procés de canvi de titularitat dels terrenys, es varen produir situacions on a causa de les sequeres intermitents, les collites no foren abundants, i no cobriren les despeses dels petits propietaris que encara conservaven la titularitat d'alguna finca, fet que varen aprofitar les grans famílies burgeses, principalment de Barcelona, per comprar més terres a bon preu.

Ignasi Girona Targa, fill de Tàrrega, va ser un dels impulsors de la compra de grans quantitats de terrenys, esdevenint un dels grans propietaris de l'Urgell. Un empresari que té la visió i la capacitat de convingar els contractes d'arrendament i explotació agrícola amb altres propietaris del territori, establir relacions amb els comerciants locals per tal de gestionar la venda i transport de les mercaderies agràries, i per últim generar sinèrgies amb la classe burgesa de Barcelona i amb la banca per tal de finançar nous projectes.

En la primera meitat del segle XIX a la plana de l'Urgell es conreaven cereals, vinya, ametller i altres conreus principalment de secà, ja que l'aigua era un bé escàs. També existien diferents molins repartits pel territori encarregats de moldre el gra per fer farina. Però tota l'activitat productiva depenia en gran manera de la climatologia. Un any bo de collita podia generar prou gènere per abastir tot

Catalunya en els tres següents anys, però en èpoques de sequera continuada, es produïa la ruïna dels pagesos que conreaven els terrenys, provocant migracions i moltes penúries als habitants del Pla d'Urgell.

En aquest context, és on la família Girona va ser la gran impulsora de la transformació d'aquest territori, anomenat a l'època com el "Clot del Dimoni". Van impulsar el projecte definitiu de construcció del Canal d'Urgell, que portarà l'esperada aigua a tota aquesta terra eixuta.

El 30 de setembre de 1852 la societat Girona Hermanos, Clavé i Cía. obté la concessió provisional per la construcció del Canal d'Urgell. Els Girona preveuen la dificultat del projecte i traspassen la concessió a la Societat Anònima Canal d'Urgell, constituïda a Barcelona el 28 de desembre de 1853. Entre l'accionariat de la mateixa, en formen part la flor i la nata de la burgesia barcelonina del moment. Compten amb prou força i capital per tirar endavant la construcció del primer canal d'Espanya finançat de forma privada.

La tardor de 1853 comencen les obres del canal, encarregades a l'eminent enginyer Domingo Cardenal, i finalitzen l'any 1861. La primavera de l'any següent es rega la primera finca amb aigües portades del Segre per la nova infraestructura.

Un vell somni s'ha fet realitat després de cinc-cents anys de projectes fallits. L'aigua arriba a la plana d'Urgell, començant una nova etapa de la història del territori, que produirà la més gran transformació d'aquest, fins a arribar als nostres dies.

**Generalitat
de Catalunya**

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

4. El gran mapa interpretatiu

Aquest espai de l'exposició ens permetrà representar un gran plànol de tot el territori de la plana de l'Urgell, quedant ubicat al terra d'una part de la sala expositiva. L'objectiu d'aquest recurs serà el de poder mostrar al visitant els elements més destacats de la plana dels que hem fet esment al cronograma. Parlarem de l'estany d'Ivars i Vila-Sana i dels nuclis al seu voltant, dels nuclis més importants del pla de Mascançà, dels seus cursos d'aigua i de les seves principals vies de comunicació. Aquest espai de l'exposició ha de servir als visitants per poder situar-se millor en el territori i conèixer quines són les fronteres que el delimiten, com el riu Segre a l'oest, la Serra d'Almenara al nord, els contraforts segarrenques a l'est i els garriguecs al sud. Aportarem, també, dades significatives de l'aparició dels diferents assentaments per tal d'aportar una perspectiva històrica del territori.

5. La Tàpia, principal material de construcció

Per últim, i no menys important, proposem parlar de la Tàpia, el material més utilitzat al llarg de la història del pla del Mascançà per construir les diferents edificacions. Un material disponible en grans quantitats i que ha servit per fer cases, corrals, i altres estructures urbanes.

La tàpia ens permet la construcció d'una casa sòlida, econòmica, amb un gran estalvi en el transport dels materials i on no s'utilitza ciment. I a més a més, hauria estat una casa sostenible, amb una gran inèrcia tèrmica i amb molt bon aïllament acústic. La tàpia és una tècnica molt antiga, d'origen neolític i molt popular a l'època romana, medieval i contemporània de tota Europa i nord d'Àfrica, lloc on encara s'utilitza. A casa nostra trobem cases fetes amb tàpia arreu, encara que moltes vegades els murs fets amb aquest material estan amagats sota altres materials posteriors. Per construir amb tàpia calia, primerament, seleccionar la terra que compta amb una proporció correcta d'argila i grava; amb l'ajuda d'un encofrat de fusta d'un metre d'alçada, la tapiera, s'hi aboca terra que es va compactant o maçonant; i un cop el material de l'interior d'aquest encofrat està compactat i sec, es mou lateralment per anar construint la filada.

A les Terres de Lleida, territori on no hi ha gaire pedra, la construcció es va estendre fins als anys seixanta del segle XX, on encara es podien trobar colles de tapiadors, és a dir, persones que construïen amb la tècnica de la tàpia.

Explicarem per exemple les habilitats i els coneixements que havia de tenir un bon tapiador i que implicaven conèixer les característiques adequades del material, és a dir, de la terra i la quantitat d'aigua que aquella terra demanava o el temps necessari per deixar-la confitar i que estigués a punt per tapiar.

(La mateixa sala d'exposicions compta amb alguna de les seves parets, fetes amb aquest material, i pensem que és un bon lloc per parlar-ne al visitant. Només cal donar una volta per les poblacions del pla d'Urgell per poder trobar diferents mostres d'arquitectura fetes amb aquest sistema constructiu).

5. Concepte museogràfic

El discurs museogràfic que ha de donar forma als continguts plantejats es fonamentarà en la recreació dels àmbits establerts a partir de les següents consideracions genèriques:

- **Elaboració d'un recorregut expositiu apte per a tots els públics.**

Cal recordar en tot moment l'ampli ventall de públics que visiten el museu: des de grups escolars, a grups turístics, familiars o grups d'especialistes. És del tot necessari, per tant, tenir en compte la varietat d'interessos que representa cada un d'aquests grups per tal d'utilitzar un llenguatge que estimuli l'atenció, incideixi sobre els conceptes específics d'una manera rigorosa, però comprensible i, al mateix temps, proporcioni elements que permetin gaudir de l'experiència.

- **Exposició combinada d'informació i recreacions virtuals.**

- El projecte museogràfic contempla la possibilitat d'exposar les informacions més destacades, que tinguin una especial rellevància per al desenvolupament i comprensió dels diferents àmbits temàtics, emprant diferents recursos com poden ser el gran plànol de situació de la plana del Mascançà, impressions de vinil, estructures de fusta i elements suspesos del sostre.

Generalitat
de Catalunya

Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional

- Utilització de recursos museogràfics per tal de crear l'atmosfera desitjada.

Un dels objectius fonamentals de qualsevol exposició ha de ser el de proporcionar, completar o recordar coneixements al públic visitant i, al mateix temps, garantir un moment per gaudir. En aquest sentit i per aconseguir aquest doble objectiu, l'exposició que presentem vol ajudar-se de diferents recursos museogràfics que han de contribuir a despertar el sentiment i l'emoció: la il·luminació, els jocs cromàtics i les ambientacions audiovisuals, en tant que elements sumament expressius i estètics, esdevenen recursos a implementar per tal de transportar el visitant als diferents temps i llocs presentats per l'exposició.

**Generalitat
de Catalunya**

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

6 Proposta Expositiva

L'Exposició del Centre d'Interpretació de Vallverd es situarà a la primera planta de l'edifici rehabilitat de les antigues escoles, que actualment està habilitada per acollir la futura exposició. A la planta baixa trobem els equipaments assistencials de la població, una sala polivalent equipada amb recursos audiovisuals i el vestíbul (d'uns 8 m²) d'on surten les escales que donen accés a l'exposició.

Nosaltres proposem fer una intervenció inicial a la planta baixa per tal de poder donar en aquesta la benvinguda als visitants de l'exposició i convidar-los a començar la seva visita.

Situariem en aquest espai un tòtem vertical de 2,20m d'alçada amb forma triangular per tal d'ubicar el títol de l'exposició, el crèdits i la senyalística pertinent per indicar l'accés a la primera planta.

Cada un dels diferents àmbits i subàmbits estaran identificats amb la corresponent senyalística, ajudant així al visitant a fer el recorregut més idoni a l'exposició.

Un cop situats a la primera planta la nostra proposta expositiva és la següent:

Àmbit 01. Territori Pla d'Urgell

Aquest àmbit consta de dos espais ben diferenciats, el plànol de situació de la plana de Mascançà i l'evolució del mateix topònim.

La ubicació proposada per les dues temàtiques introductòries seran les dues columnes situades a l'esquerra de la sala que queden justament enfront les escales d'accés a l'exposició. Això ens permetrà orientar al visitant en aquest primer àmbit.

El primer espai és el dedicat a mostrar el plànol de localització de la plana de Mascançà dins de Catalunya. L'objectiu és poder veure quines són les seves fronteres naturals, indicar els seus principals punts habitats i els cursos fluvials que recorren el territori. El disseny de la cartografia es

farà seguint la base documental de l'Institut Geogràfic de Catalunya IGC, però donant un estil propi i adaptat a tot el discurs narratiu de l'exposició.

El segon espai d'aquest primer àmbit és el dedicat al topònim Mascançà, a la seva importància dins de l'exposició i a la seva evolució al llarg dels anys. Aquest espai ens ha de servir com a element introductori en la història del territori.

(L'emperador romà Maxentius durant el seu mandat (306 - 312) mana construir un nucli fortificat pròxim al Molí d'Espigol (Tornabous), un centre que la societat romana anomena Maxencianum. Aquest topònim s'aproxima a la que creiem primera formulació medieval del terme Mascançà que figura en un document de 1.066 del cartulari de Tavèrnoles, amb la grafia Mascha-n-cam. D'aquí deriva Mascaca (document de 1.079), Mascançani (document de 1.080) o camp de Mascazano (document de 1.139), entre d'altres. El Maskican musulmà és recuperat o controlat pel comte cristià Ermengol IV d'Urgell entre 1.076- 1.079. El topònim perdurarà durant la primera etapa de domini cristià, sent substituït posteriorment.

**Generalitat
de Catalunya**

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

Àmbit 02 El paisatge Biofísic

Per poder mostrar aquest àmbit treballarem amb una combinació de tecnologies, jugant amb els volums de l'espai.

Utilitzarem la part dreta de la sala en tota la seva superfície, distribuint els elements de la següent manera i amb els següents continguts:

A la paret del fons de la sala (indicada al plànol de situació) posarem una imatge representativa d'un paisatge estèpic similar als originals de l'època que ens ocupa, en aquesta zona de l'exposició, inclòs el títol de l'àmbit i la senyalística indicativa de l'ordre.

Aquest espai de l'exposició és ideal per la instal·lació d'un monitor de grans dimensions per poder projectar un audiovisual específic per explicar la transformació del territori al llarg de la història.

Per la temàtica que ens ocupa, hem pensat que es pot representar mitjançant una producció que combini elements virtuals i reals. Creant les animacions 3D necessàries per mostrar com amb el pas de milers d'anys els agents naturals han modificat el territori (la transformació del mar interior fins al seu assecament, les aportacions calcàries dels rius que nodrien aquest mar, els dipòsits de sals acumulats després de l'assecament, i la transformació del territori pels rius que ens han acompanyat) fins arribar al moment en el què el principal agent modificant és l'ésser humà.

Per tancar aquest àmbit cal parlar del clima tan particular de la plana de l'Urgell. Per fer aixòensem utilitzar els grans volums de la sala, un espai sota teulada amb una gran alçada, ubicant quatre estructures suspeses del sostre on inclourem uns monitors de TV amb uns enregistraments en bucle que ens transportin a cada estació de l'any: l'hivern, la primavera, l'estiu i la tardor. Aquests quatre elements es complementaran amb unes impressions de vinil antiabradiació, que aniran adherits a terra, justament a sota de cada estructura, configurant un conjunt per cada estació on el visitant podrà veure i sentir molt diferenciadament cada estació. Els vinils de terra tindran una imatge del sòl d'un ecosistema estèpic adequat a cada estació, amb una breu llegenda on ficarem en valor les dades climatològiques característiques de cada moment.

**Generalitat
de Catalunya**

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

Àmbit 03 El Cronograma

La ubicació triada per aquest àmbit seran les tres parets de la part dreta de l'exposició, amb una superfície lineal de 13,5m. El principal element per mostrar tota la història de la presència humana al territori serà la impressió de vinils de gran format i de disseny acurat, que quedaran disposats a les parets de la sala seguint un ordre cronològic, descrit anteriorment a l'explicació de l'àmbit, que ens transportarà des dels primers assentaments fins als primers anys d'explotació del canal d'Urgell.

Proposem una actuació complementària per aquest espai, ja que quedarà ubicada dins de l'exposició juntament amb el gran plànol interpretatiu.

Per tal de relacionar els dos espais i dotar-los d'una certa interacció proposem la instal·lació d'uns sistemes elèctrics que combinin polsadors integrats a la paret del cronograma amb làmpares leds disposades al mapa situat al terra de la sala.

La seqüència seria: un cop explicat un dels moments històrics destacats sobre el cronograma, l'espectador podrà prémer un botó que indicarà la zona on se situaria l'acció, o el lloc descrit sobre el gran mapa.

Els punts a destacar serien:

Assentaments ibèrics a la plana de l'Urgell com el Molí d'Espígol, els Vilars d'Arbeca i els Estinclells, Torreneral i mas de l'Estadella.

Els diferents castells: El de Barbens, Castellserà, Ivars, Linyola, Montalé, Montsuar, Terròs, Tornabous i Vallverd.

L'estany d'Ivars i Vila-sana

Monestir de Bellpuig

Anglesola

**Generalitat
de Catalunya**

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

Àmbit 04 El gran mapa interpretatiu

Aquest serà uns dels grans atractius de l'exposició, la idea és muntar una tarima de fusta elevant el nivell del terra uns 18 cm i utilitzant una superfície d'uns 30 m². La ubicació seria la part dreta de la sala, ocupant la mateixa superfície que ocupa el cronograma perimetralment.

Com hem definit anteriorment, el contingut d'aquesta part de l'exposició servirà per situar al visitant als indrets on se situen les històries que hem anat explicant al llarg del recorregut. Limitant amb els quatre punts cardinals les fronteres físiques del mateix territori, situarem elements com les principals poblacions i assentaments humans que han cobrat importància al llarg dels anys: els Vilars d'Arbeca, **els Estinçells**, el Castell del Remei, el Monestir de Bellpuig i els pobles de la plana. Un altre element important per entendre el territori seran els rius: Sió, Ondara, Corb i Set, així com els seus respectius molins amb els diferents usos al llarg dels anys.

L'altre punt interessant a tractar en aquest gran mapa és la presència dels diferents estanys i llacunes que s'han descrit al llarg del temps, com l'estany d'Ivars i Vila-sana. Un indret que té una gran història pròpia que cal contar.

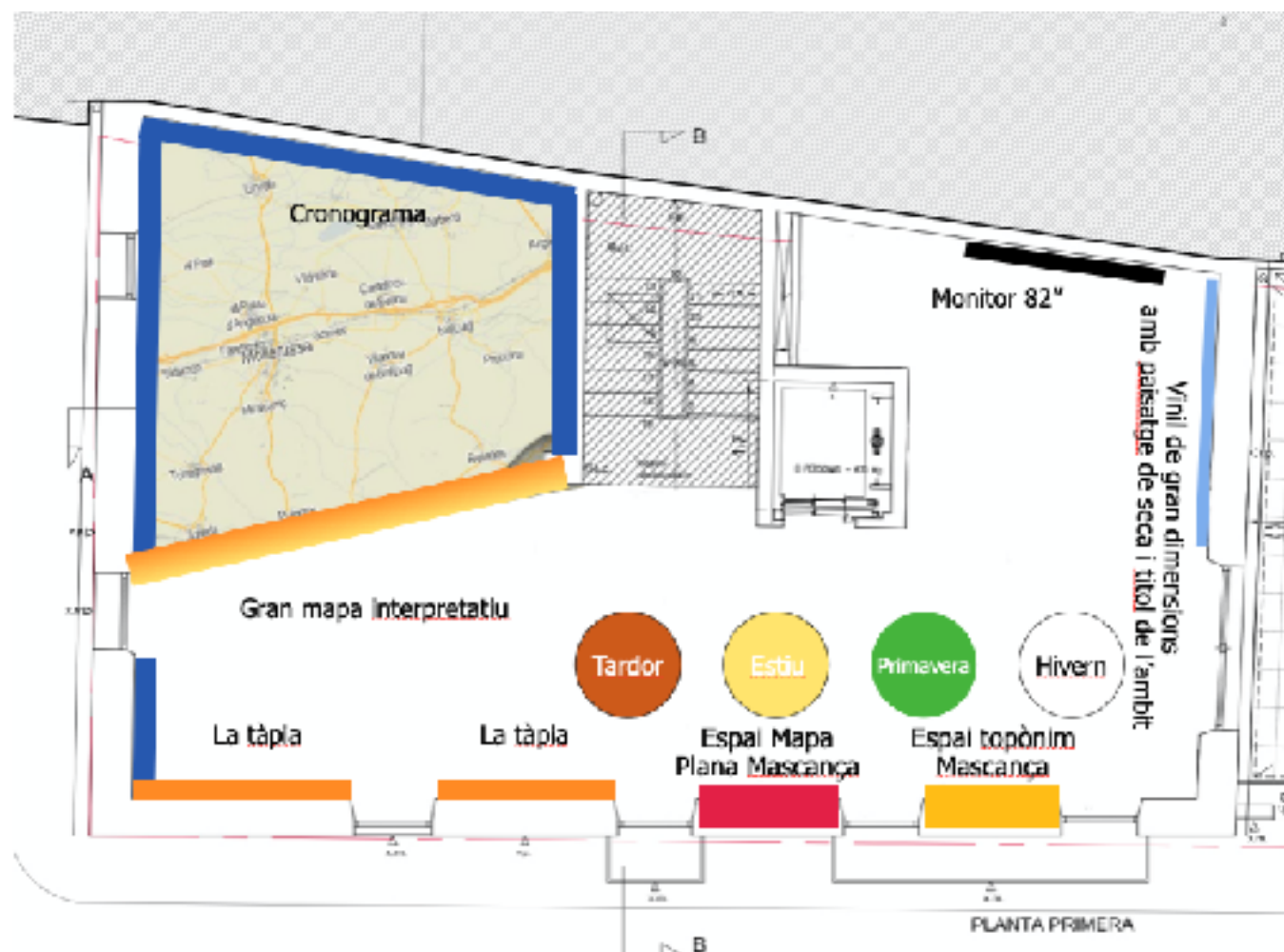
Per tal de poder completar aquest espai de l'exposició proposem integrar dins de la tarima alguns monitors de TV (amb una protecció de vidre de gran resistència i sellat amb una junta tòrica), per fer més enriquidores les explicacions i per poder mostrar algunes de les transformacions del territori. Dins d'aquest esquema de diferents finestres integrades a les tarimes, en podem incloure una per parlar de la sal i la seva importància en l'economia de la zona, un altra per parlar de la terra difícil de conrear i una per mostrar els principals productes que es conreaven en aquestes terres.

Àmbit 05 La Tàpia, principal material de construcció del pla.

Com hem explicat en la descripció d'aquest àmbit la construcció utilitzant la tapia ha acompanyat als humans al llarg de la seva història. El Pla d'Urgell no és pas ric en pedra, i per poder aixecar noves construccions el que sí tenien era molta terra i graves. Proposem utilitzar les dues parets de les quals disposa l'edifici on es pot veure clarament aquest tipus de material, per explicar com es construeix una edificació fent servir aquests materials, i quins avantatges tenia la seva utilització.

Donat que la construcció amb aquest tipus de materials va finalitzar als anys seixanta proposem integrar un petit audiovisual que ens mostri diferents exemples de construccions repartides pel territori, i que ofereixi la possibilitat de donar veu a diferents protagonistes relacionats amb aquest estil de construcció, com ara una persona que gaudeixi d'un habitatge fet amb tàpia, un arquitecte que l'utilitzi en els seus projectes, fins a un paleta que es recordi de com construïen utilitzant aquest material.

Plànol de distribució dels diferents àmbits.

6. Memòria tècnica i plec de condicions

Per l'execució d'aquest projecte detallem quines són les intervencions tècniques a desenvolupar, presentades en els següents apartats:

- Creació de continguts: textos, audiovisuals, animacions 3D i fotografies.
- Disseny de l'exposició
- Treballs de fusteria.
- Impressió i col·locació dels vinils
- Instal·lació dels equipaments audiovisuals.

6.1 Creació de continguts: textos, audiovisuals, animacions 3D i fotografies.

Tots els àmbits de l'exposició tenen un guió indicat en aquest projecte, d'acord amb aquest s'hauran d'elaborar els diferents materials gràfics conformant el conjunt de l'exposició.

Pel que fa als textos caldrà fer una redacció adaptada a tota mena de públic, i s'haurà de validar per un equip de geògrafs i historiadors.

Les animacions en 3D que nosaltres proposem en aquest projecte estan destinades a integrar-se en les diferents produccions audiovisuals, el del paisatge biofísic, el de la construcció amb la tècnica de la Tapia i les diferents animacions integrades al plànol interpretatiu de la Plana de l'Urgell.

De produccions audiovisuals en proposem dues d'importants i dues més complementàries. La primera estarà dedicada a explicar l'àmbit 2, el paisatge biofísic, i ens mostrarà com s'ha transformat aquest territori geològicament parlant, fins a l'arribada dels primers assentaments humans. La segona producció la destinarem a completar la informació sobre la construcció utilitzant la Tàpia, pensem a fer un recorregut pel Pla d'Urgell mostrant diferents exemples arquitectònics existents en l'actualitat, i que juntament amb l'aportació de diferents entrevistes a personatges coneixedors del tema, puguin donar una visió clara de la importància d'aquest estil constructiu en aquest territori.

Generalitat
de Catalunya

Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional

I a més proposem dues produccions audiovisuals més petites, una que ens mostrarà les transformacions de l'estany d'Ivars i Vila-sana al llarg del temps, i la segona que ens parlarà de l'evolució d'un dels primers assentaments coneguts. Aquests dos últims audiovisuals aniran integrats a la tarima on es mostrarà el plànol interpretatiu.

Cal incloure en aquests apartats els quatre vídeos que ens transportin sensorialment a les diferents estacions de l'any al Pla d'Urgell.

Per últim caldrà produir, també, imatges fotogràfiques que serviran per completar els diferents àmbits, i fer una cerca als diferents arxius per adquirir els drets d'exhibició de materials fotogràfics d'arxiu.

6.2 Disseny de l'exposició

Un estudi de disseny haurà de donar forma a tot el discurs narratiu, integrant els diferents materials aportats i unificant tot el conjunt en una estètica moderna i funcional. Caldrà incorporar en aquest capítol tota la senyalística de l'exposició, imprescindible per marcar l'ordre idoni de la visita.

6.3 Treballs de fusteria.

Una part important de l'exposició anirà instal·lada en estructures fetes amb fusta, la primera serà el tòtem que servirà per mostrar el títol de l'exposició i la relació dels diferents àmbits. La segona actuació pels encarregats dels treballs de fusteria serà la construcció dels quatre suports que hauran de contenir els monitors que ens parlaran del clima al Pla d'Urgell, i que s'hauran d'instal·lar enmig de la sala suspesos del sostre d'aquesta.

I per últim s'encarregaran de la construcció i instal·lació de la tarima de 30 m² quadrats on anirà adherit el mapa interpretatiu de tota la plana. Cal preveure, també, les insercions fetes en aquesta tarima necessàries per a incrustar dos monitors de TV i col·locar diferents elements

interpretatius de l'espai, com són la sal a la vora de l'Estany d'Ivars i Vila-sana i la terra eixuta característica dels ambients estèpics. Aquestes insercions aniran protegides per un vidre practicable i amb el suficient gruix per poder-hi caminar a sobre.

6.4 Impressió i col·locació dels vinils

Tota l'exposició està dissenyada per combinar l'aportació d'informació utilitzant recursos audiovisuals i impressions de vinil, aquestes últimes hauran de tenir dues característiques ben diferenciades:

- 1 Suport d'impressió de gran qualitat amb Vinilo calandrado de primera clase y bajo brillo de 152 micras.
- 2 Suport d'impressió resistent a l'abradió i als materials de neteja, que puguin garantir la perdurabilitat en el temps, i que aniran directament adherits al terra de la sala i a sobre de la tarima de fusta.
- Pel·lícula de polipropilè estructurat mat d'alta qualitat (conformes REACH i RoHS) per a laminació en fred i protecció de suports impresos, inclosos els substrats impresos per injecció de tinta UV. Gràfics de sòl, així com materials POP-UP. A més, aquest laminat es pot utilitzar per protegir els suports impresos UV. Aquesta pel·lícula compleix els requisits ASTM D2047 per al coeficient de fricció.

6.5 Instal·lació dels equipaments audiovisuals i instal·lació elèctrica.

Per completar aquesta exposició faran falta la incorporació de vuit pantalles de televisió de diferents mesures, així com els seus respectius dispositius de reproducció multimèdia programables.

Per l'àmbit del paisatge biofísic proposem la instal·lació d'una pantalla d'entre 65" i 85" per mostrar l'audiovisual, per poder completar les estructures suspeses del sostre proposem la incorporació de quatre pantalles de 55".

Per reproduir l'audiovisual de la Tàpia proposem un monitor de 55".

Per integrar a la tarima de fusta pensem en dos monitors de 49".

Cal afegir els vuit dispositius de reproducció multimèdia per tal de facilitar la posta en funcionament de tots els recursos audiovisuals.

Cal tenir en compte en aquest apartat la instal·lació dels equips incloent els diferents suports, els cablejats i els petits materials d'instal·lació elèctrica necessaris per completar la posada en funcionament.

Per últim resta la instal·lació elèctrica dels àmbits del cronograma i el mapa interpretatiu, caldrà col·locar 8 polsadors circulars, que quedaran connectats mitjançant els seus corresponents circuits elèctrics a les 17 làmpades leds integrades al mapa del terra de la sala.

Obligacions d'informació i publicitat

El 50 % de l'objecte d'aquest contracte és cofinançat pel Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER) de la Unió Europea, en el marc del Programa operatiu FEDER de Catalunya 2014-2020. Objectiu d'inversió en creixement i ocupació.

L'adjudicatari declara que donarà compliment a les obligacions en matèria d'informació i comunicació regulades en l'annex XII, apartat 2.2 del Reglament (UE) núm. 1303/2013, el qual regula les responsabilitats dels beneficiaris en relació a mesures d'informació i comunicació destinades al públic.

En concret incorporarà l'emblema de la Unió Europea i la referència al FEDER, de la Generalitat de Catalunya i els logos de l'Ajuntament i del Consell Comarcal respectiu i de la Diputació de Lleida.

**Generalitat
de Catalunya**

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

Les aplicacions tindran que tenir en compte els següents requeriments:

- Manual d'identificació visual de la Diputació de Lleida: https://documentacio.diputaciolleida.cat/media/upload/arxius/premsa/manual_Identificacio_Visual_diputacio.pdf
- Manual pràctic d'informació i comunicació de les operacions cofinançades per la Generalitat i el Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER) en el marc del Programa operatiu FEDER de Catalunya 2014-2020: http://fonseuropeus.gencat.cat/web/.content/80_fons_europeus/arxius/2014_2020/Manual-practic-comunicacio_FEDER1420.pdf
- Programa d'identificació visual de la Generalitat <http://identitatcorporativa.gencat.cat/ca/inici/>
- Logotip, sistema visual i manual de identitat de la marca del projecte ponent actiu
- Logotip del municipi i Consell Comarcal en que s'actüi.

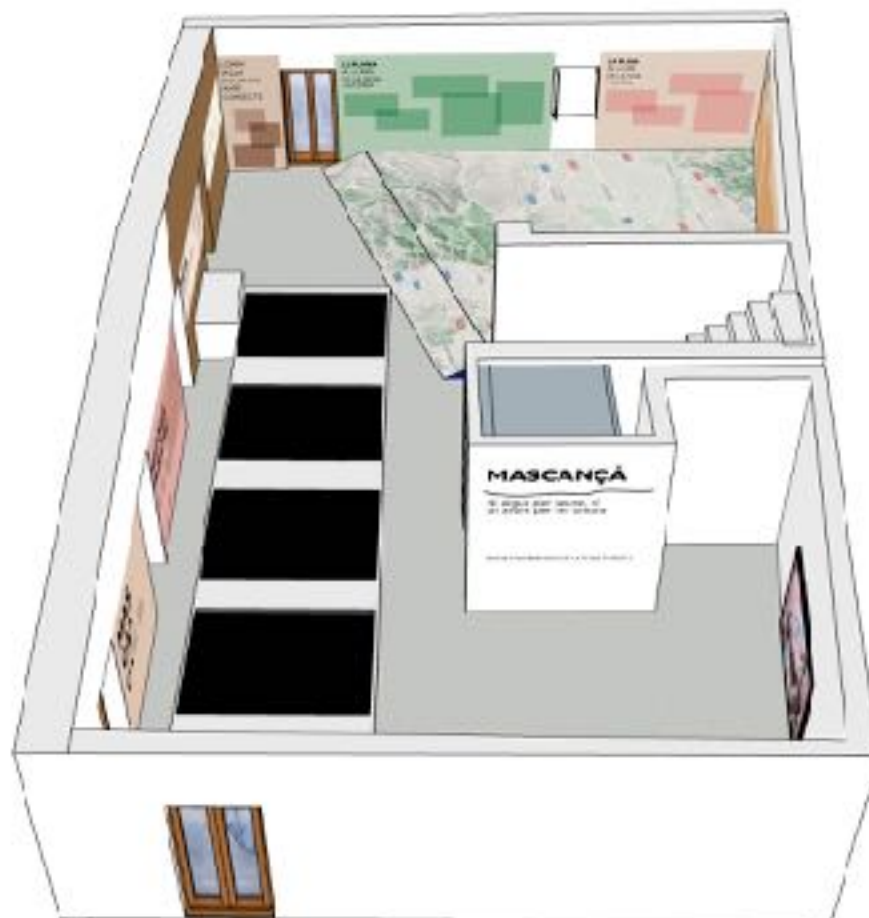
**Generalitat
de Catalunya**

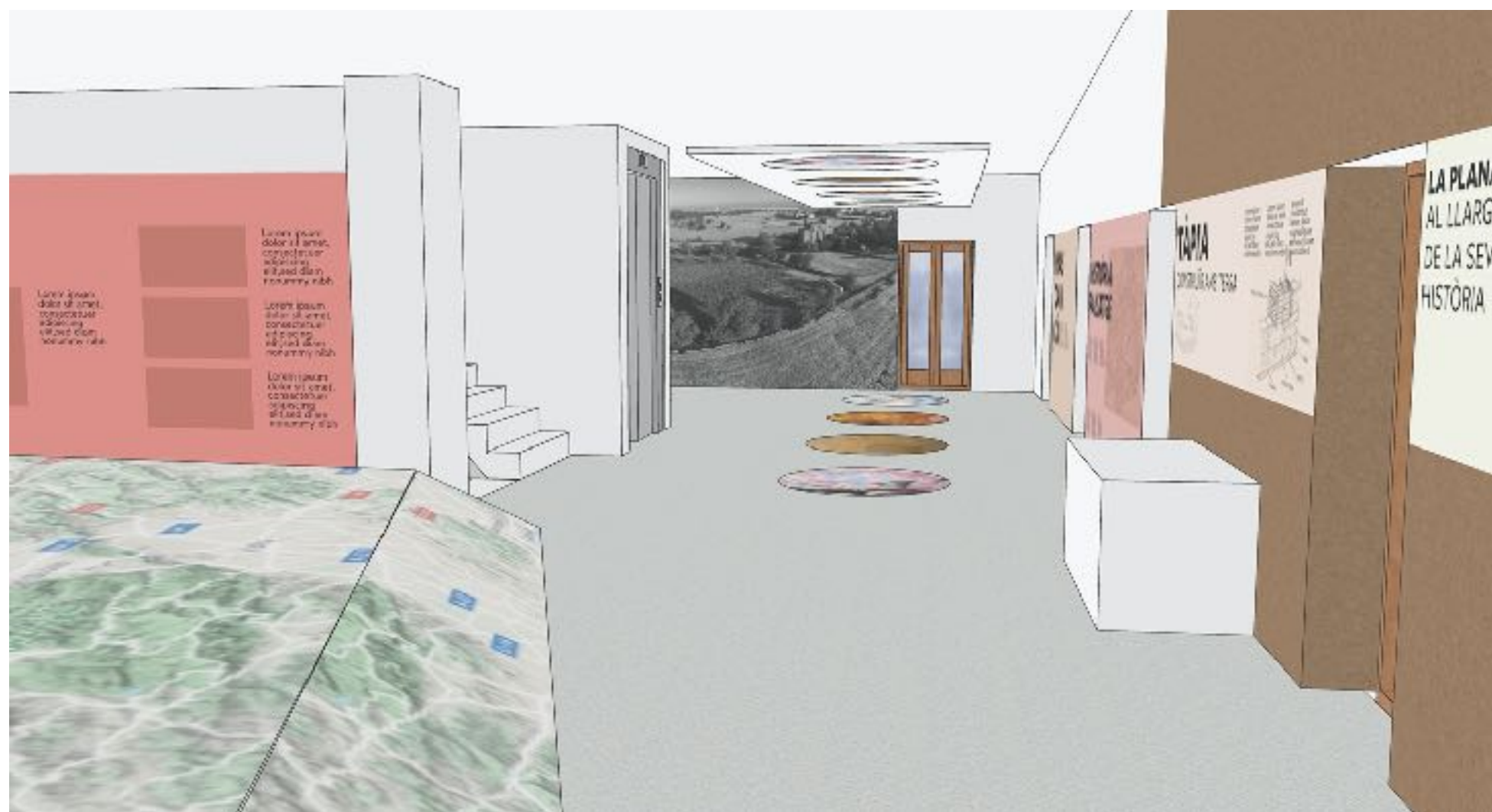

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

7. Disseny expositiu

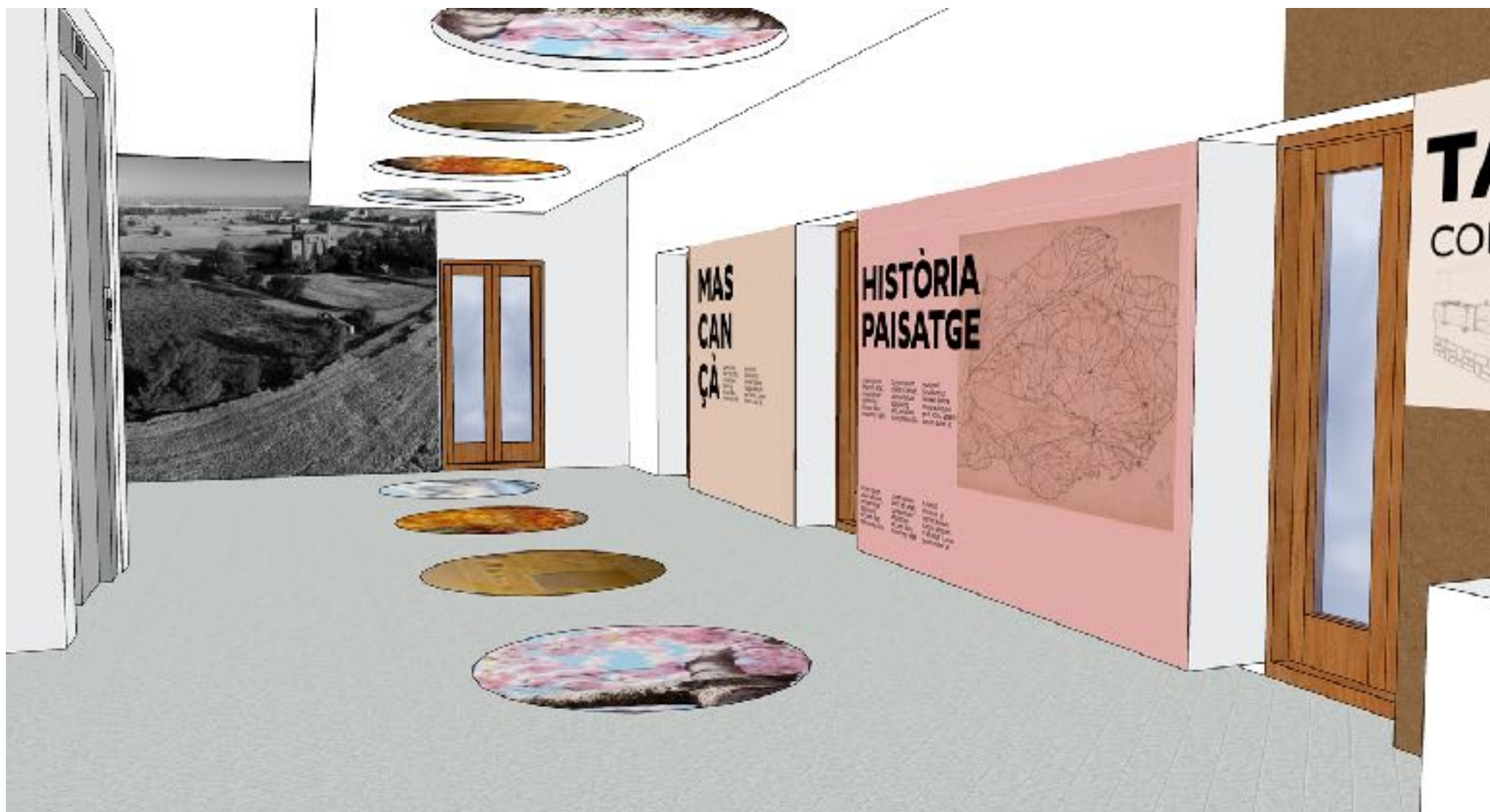

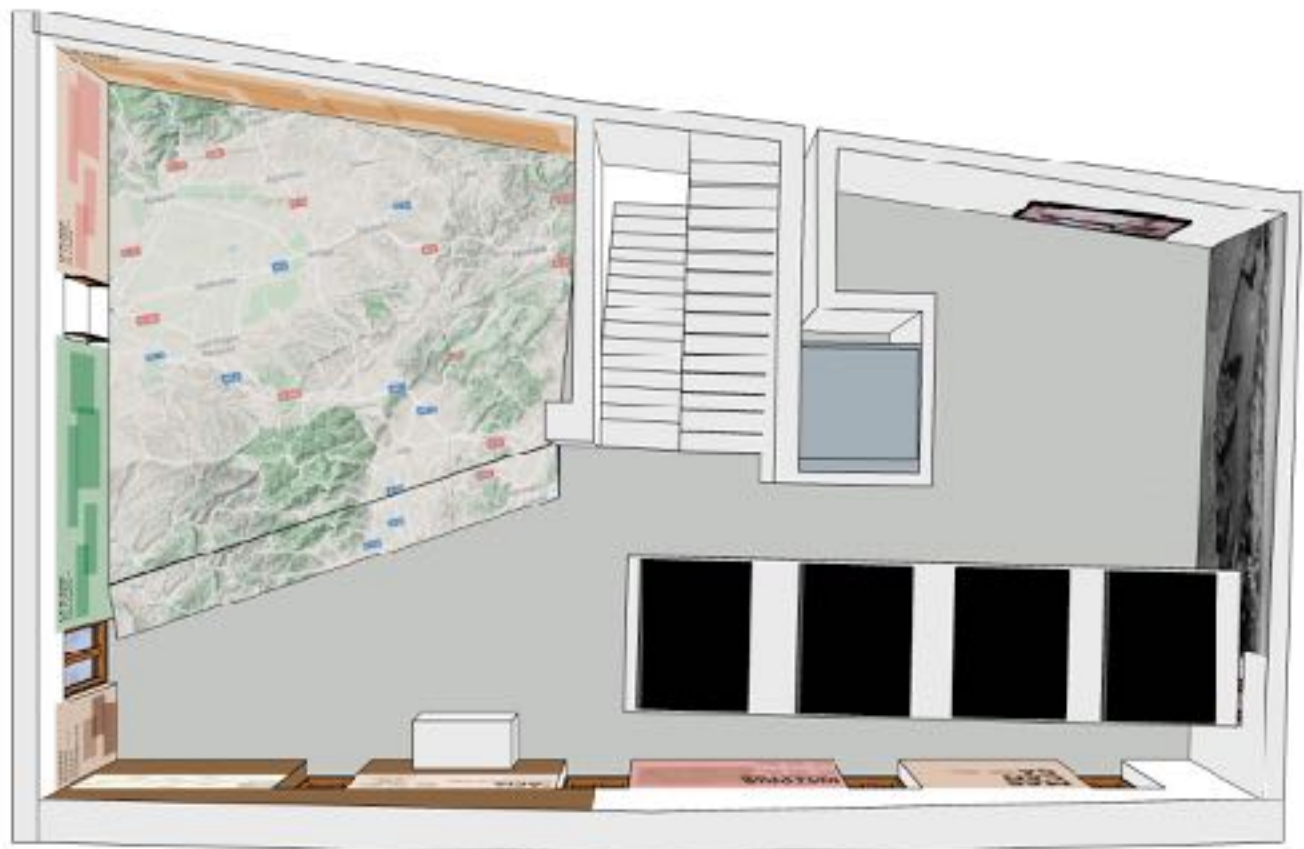

8. Subministraments del projecte tècnic de museografia del centre d'interpretació de la plana de l'Urgell

Tarifació hores especialistes

- Historiador	25€ / Hora
- Producció audiovisual	50€ / Hora
- Fotògraf	40€ / hora
- Programador continguts 3D	68€ / Hora
- Dissenyador gràfic	40€ / Hora

Partida de subministrament per la creació de Continguts.

Descripció	Quantitat	Preu Unit.	Import
Creació textos i adaptació expositiva (60 hores de feina) D'acord amb la informació recollida en aquest projecte cal elaborar els textos necessaris per a adaptar-los al discurs expositiu.	60	€ 25	€ 1.500
Creació audiovisual paisatge biofísic (52 hores de feina) Producció d'entre 5 i 8 minuts que mostri la transformació del territori al llarg de la seva evolució geològica, caldrà incloure infografies i animacions 3D.	52	€ 50	€ 2.600
Creació audiovisual La Tàpia (34 hores de feina) Producció d'entre 3 i 5 minuts on es mostri la importància del sistema constructiu de la tàpia, on puguem veure alguns exemples de construcció al Pla d'Urgell, i que inclogui testimonis reals experts en aquest tipus de material constructiu.	34	€ 50	€ 1.700
Creació de materials fotogràfics (30 hores de feina) Elaboració de les imatges necessàries per poder completar els àmbits del paisatge biofísic, l'espai del clima, construccions de tàpia i recursos dels ambients estèpics.	30	€ 40	€ 1.200
Adquisició de drets d'exhibició de materials d'arxiu (30 imatges) Compra dels drets d'exhibició dels materials d'arxiu per completar el disseny del cronograma.	30	€ 80	€ 2.400
Audiovisuals clima (34 hores de feina) Producció de 4 càpsules de vídeo amb bucle de 60 segons de durada de cada estació.	34	€ 50	€ 1.700
Audiovisuals tarima (36 hores de feina) Producció de càpsules de vídeo amb bucle de 80 segons de durada.	36	€ 50	€ 1.800
Animacions amb 3D (50 hores de feina) Realització dels renders 3D amb l'evolució geològica del territori.	50	€ 68	€ 3.400
Total			€ 16.300

Partida de subministrament per al disseny.

Descripció	Quantitat	Preu Unit.	Import
Disseny dels continguts de l'exposició (120 hores de feina) Creació dels dissenys dels diferents continguts de cada àmbit, creació d'un estil gràfic per tot el centre d'interpretació i creació de la senyalística d'orientació de l'exposició.	120	€ 40	€ 4.800
Total			€ 4.800

Partida de subministrament per als treballs de fusteria i pintura.

Descripció	Quantitat	Preu Unit.	Import
Fusteria, tarima 500 x 600 mm i 15 mm de gruix Base de fusta de bedoll contraxapat. Fabricació i col·locació. 30 m² Segons consta al projecte	30	€ 117	€ 3.510
Fusteria elements expositius clima Fabricació de peces circulars 130 mm de diàmetre i 9 de gruix. Base de fusta de bedoll contraxapat. Fabricació i col·locació. Segons consta al projecte	4	€ 200	€ 800
Fusteria elements expositius totem entrada. 3 cares de 60 x 200 mm amb un gruix de 9 mm. Base de fusta de bedoll contraxapat. Fabricació i col·locació. Segons consta al projecte	1	€ 600	€ 600
Pintura de reforç de l'espai Pintura plàstica blanca mate per totes les superfícies no impreses en vinil. 40 m² Segons consta al projecte	40	€ 18	€ 720
Total			€ 5.630

Partida de subministrament de materials tecnològics.

Descripció	Quantitat	Preu Unit.	Import
Monitor TV LED 75" - Samsung QM75R UHD o equivalent de 4K UHD Real, HDR, SmartTV, Ultra Dimming, One Remote Control. Amb suport inclòs	1	€ 3.200	€ 3.200
Monitor TV LED 50" Samsung QE50T o equivalent STANDALONE UHD16/7 - 300Cd/m ² - Cert. IP5X Simple SoC	5	€ 650	€ 3.250
Monitor TV LED 43" Samsung QE43T o equivalent STANDALONE UHD16/7 - 300Cd/m ² - Cert. IP5X Simple SoC	2	€ 550	€ 1.100
Reproductor d'estat sòlid tipus BrightSign HD1024 o equivalent i tarja MicroSDHC 16 GB Ultra Class 10 o similar	8	€ 230	€ 1.840
Total			€ 9.390

Partida de subministrament instal·lació elèctrica.

Descripció	Quantitat	Preu Unit.	Import
Subministrament i instal·lació de botonera per a la selecció de les zones interactives entre el cronograma i el planol.	1	€ 1.060	€ 1.060
Instal·lació de punt de llum a cada un dels monitors de tv	8	€ 125	€ 1.000
Total			€ 2.060

Partida de subministrament per la impressió de vinils.

Descripció	Quantitat	Preu Unit.	Import
Panell inicial i panell Mascança. 320 x 150 cm en total (sumant els dos panells) Virilitzat en tota la seva superfície. Fabricació, impressió i muntatge a l'obra.	1	€ 300	€ 300
Panell paisatge biofísic 360 x 200 cm en total Virilitzat en tota la seva superfície. Fabricació, impressió i muntatge a l'obra.	1	€ 450	€ 450
Panell Cronograma 1550 x 180 cm en total Virilitzat en tota la seva superfície. Fabricació, impressió i muntatge a l'obra.	1	€ 1.100	€ 1.100
Panell àmbit de la tàpia 600 x 180 cm en total Virilitzat en tota la seva superfície. Fabricació, impressió i muntatge a l'obra.	1	€ 800	€ 800
Panell tarima 600 x 500 cm en total Virilitzat anti abrasió en tota la seva superfície. Fabricació, impressió i muntatge a l'obra.	1	€ 1.000	€ 1.000
Panell clima 130 x 130 cm en total Virilitzat en tota la seva superfície. Fabricació, impressió i muntatge a l'obra.	8	€ 90	€ 720
Panell Info presentació exposició 2,10 x 180 cm en total Virilitzat amb lletra de tall. Fabricació, impressió i muntatge a l'obra.	1	€ 230	€ 230
Total			€ 4.600

Partida de Seguretat salut laboral i Imprevistos.

Descripció	Quantitat	Preu Unit.	Import
Seguretat salut laboral	1	€ 1.202	€ 1.202
Imprevistos	1	€ 1.000	€ 1.000
Total			€ 2.202

Resum del pressupost

Generalitat de Catalunya

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**

Descripció	Quantitat	Preu Unit.	Import
Creació de Continguts	1	€ 16.300	€ 16.300
Disseny	1	€ 4.800	€ 4.800
Fusteria i pintura.	1	€ 5.630	€ 5.630
Materials tecnològics	1	€ 9.390	€ 9.390
Instal·lació elèctrica.	1	€ 2.060	€ 2.060
Impressió de vinils	1	€ 4.600	€ 4.600
Seguretat salut laboral i Imprevistos	1	€ 2.202	€ 2.202
Total			€ 44.982

IVA 21% 9446,22

TOTAL IVA inclòs 54.428,22

Projecte signat per

Jordi Clariana Maurel

Generalitat de Catalunya

**Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional**